

Το ιστορικό αστικό τοπίο της Ελευσίνας. Πολιτιστική κληρονομιά, Ποιότητα ζωής και Αναπτυξιακές προκλήσεις.

Σοφία Αυγερινού-Κολώνια

Ομότιμη Καθηγήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Περίληψη

Το τοπίο της Αττικής διαθέτει μοναδικά φυσικά χαρακτηριστικά. Διαθέτει ένα φυσικό ανάγλυφο με εναλλαγές ορεινών όγκων και πεδιάδων που περιβάλλονται από τη θάλασσα όπου κυριαρχούσαν ιστορικά η ελιά το αμπέλι και τα πεύκα. Σ αυτόν τον υπέροχο τόπο, που προστάτευε η θεά Αθηνά διαμορφώθηκαν από νωρίς σημαντικές ιστορικές πόλεις και ιστορικές τοποθεσίες. Κυρίαρχη θέση είχε η Αθήνα, που συνδέονταν με ισχυρούς θρησκευτικούς και συμβολικούς δεσμούς με το Θριάσιο πεδίο και την πόλη της Ελευσίνας. Εκεί αναπτύχθηκε η λατρεία της Θεάς Δήμητρας και της κόρης της Περσεφόνης. Χαρακτηριστικό της ήταν η ιδέα της αναγέννησης της φύσης μέσα από τον ετήσιο κύκλο της καλλιέργειας του σίτου που κυριαρχούσε στην περιοχή. Έτσι διαμορφώθηκε ένα ιστορικό τοπίο μοναδικής αξίας. Στους αιώνες που πέρασαν από την αρχαιότητα μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα η ανθρώπινη παρουσία ήταν συμφιλωμένη με το ιστορικό τοπίο και δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές αλλαγές. Όταν άρχισε η εκβιομηχάνιση και η ισχυρή αστικοποίηση της Αθήνας πολλά πράγματα άλλαξαν στην περιοχή της Ελευσίνας, που μετατράπηκε σταδιακά στη βιομηχανική περιοχή της πρωτεύουσας. Το ιστορικό αστικό τοπίο τραυματίστηκε από τις βιομηχανίες και το φυσικό τοπίο από τη ρύπανση. Σήμερα η αποβιομηχάνιση τείνει να αλλάξει και πάλι τα δεδομένα, ενώ η διάσωση της βιομηχανικής κληρονομιάς ανοίγει τη μεγάλη συζήτηση για τις μεθόδους προστασίας αυτού του ιδιότυπου και μοναδικού ιστορικού πολιτιστικού τοπίου. Η τοπική κοινωνία αγωνίζεται και διεκδικεί την προστασία του, ενώ η κατάκτηση των παγκοσμίων στόχων για τη βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί τη μεγάλη πρόκληση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και την προστασία της ιστορικής κληρονομιάς. Οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν να μεριμνήσουν για την προστασία, για την αναβάθμιση και τη λειτουργική αξιοποίηση της. Ένα ερώτημα παραμένει ανοικτό: η ανακήρυξη της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας αποτελεί μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για τη βιώσιμη διάσωση του ιστορικού πολιτιστικού τοπίου και την τοπική ανάπτυξη;

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ομότιμη Καθηγήτρια ΕΜΠ. Αρχιτέκτονας Μηχανικός Ε.Μ.Π. Διπλωματούχος: Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου, Μεταπτυχιακών Πολεοδομικών Σπουδών (DEA) Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales-Paris. Διδάκτωρ Αστικής Γεωγραφίας EHES με υποτροφία ιδρύματος Α. Ωνάση. Επαγγελματική δραστηριότητα σε πολεοδομικές - χωροταξικές και αναπτυξιακές μελέτες του δημοσίου. Διακρίσεις σε εθνικούς και διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Διετέλεσε Διευθύντρια του Τομέα Πολεοδομίας-Χωροταξίας και του Εργαστηρίου Χωροταξίας και Οικιστικής Ανάπτυξης της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. Έχει διευθύνει 34 ερευνητικά προγράμματα μελετώντας την εναλλακτική πρόταση της συμβολής του πολιτισμού στον αναπτυξιακό χωρικό σχεδιασμό και ειδικότερα της δημιουργικότητας και του αστικού τουρισμού ως επιπλέον δυνατότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη βελτίωση της λειτουργικότητας, της διαχείρισης και της διοίκησης των πόλεων και των μικρών οικισμών. Έχει μεγάλο αριθμό δημοσιεύσεων και συμμετοχών σε ελληνικές και διεθνείς επιστημονικές διοργανώσεις. Διετέλεσε: μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ρυθμιστικών Σχεδίων και Πολεοδομικών Μελετών και της Μόνιμης Επιτροπής Χωροταξικού Σχεδιασμού του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, Εκλεγμένο μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας Αρχιτεκτόνων, της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ, της Αντιπροσωπείας του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών και του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου του ΤΕΕ. Εκλεγμένο μέλος της Διεθνούς Εκτελεστικής Επιτροπής του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS), Τεχνικού συμβούλου της UNESCO. Είναι πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών.